

Интегрисане академске студије фармације
Инструменталне методе- Б14

**П14. IR спектри једињења са $C=O$ групом.
Снимање IR спектара.**

Проф. др Недељко Манојловић

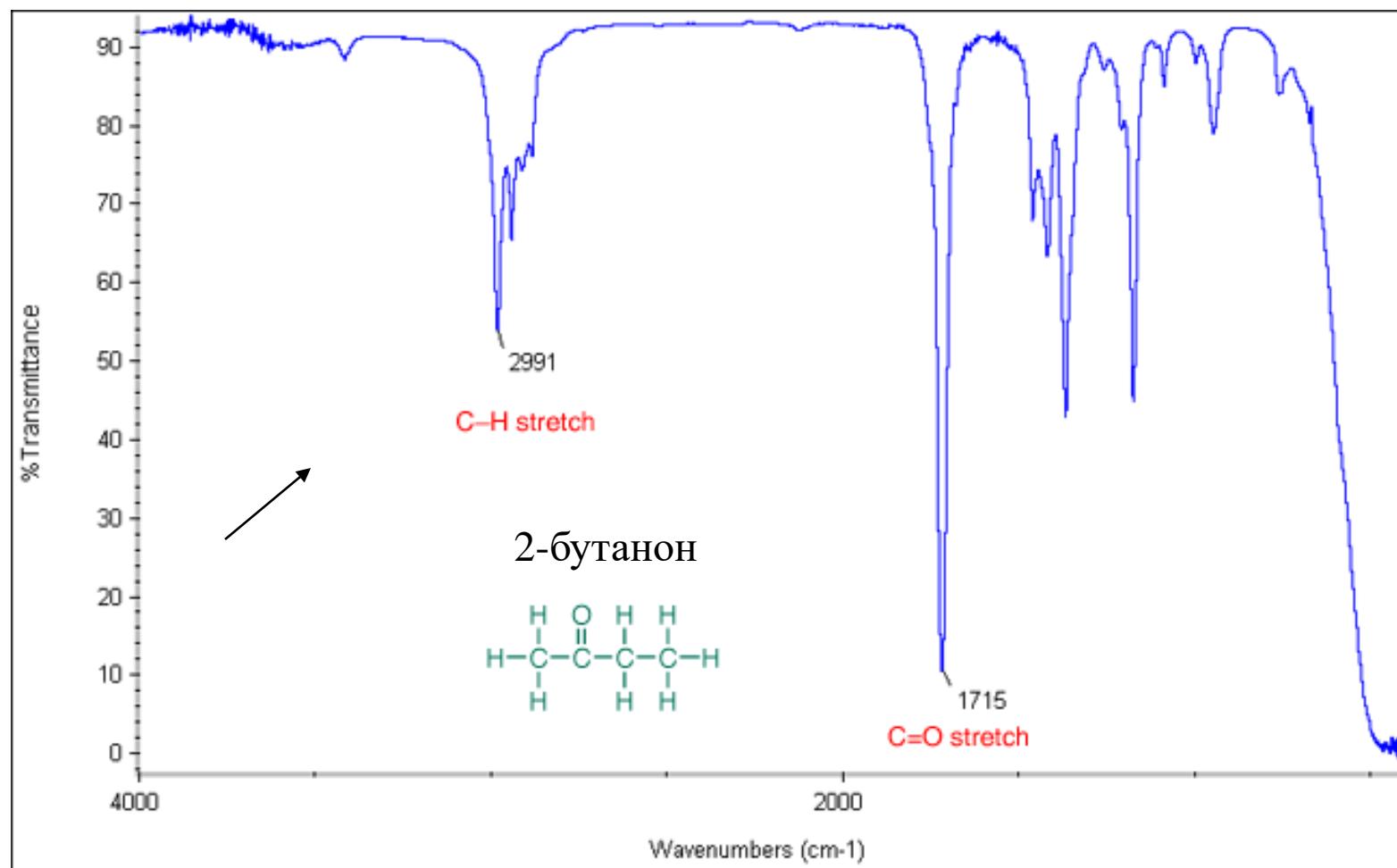
IR СПЕКТРИ ЈЕДИЊЕЊА СА КАРБОНИЛНОМ ГРУПОМ

$\nu(\text{C}=\text{O})$ најчешће најинтензивнија трака у спектру

Кетони

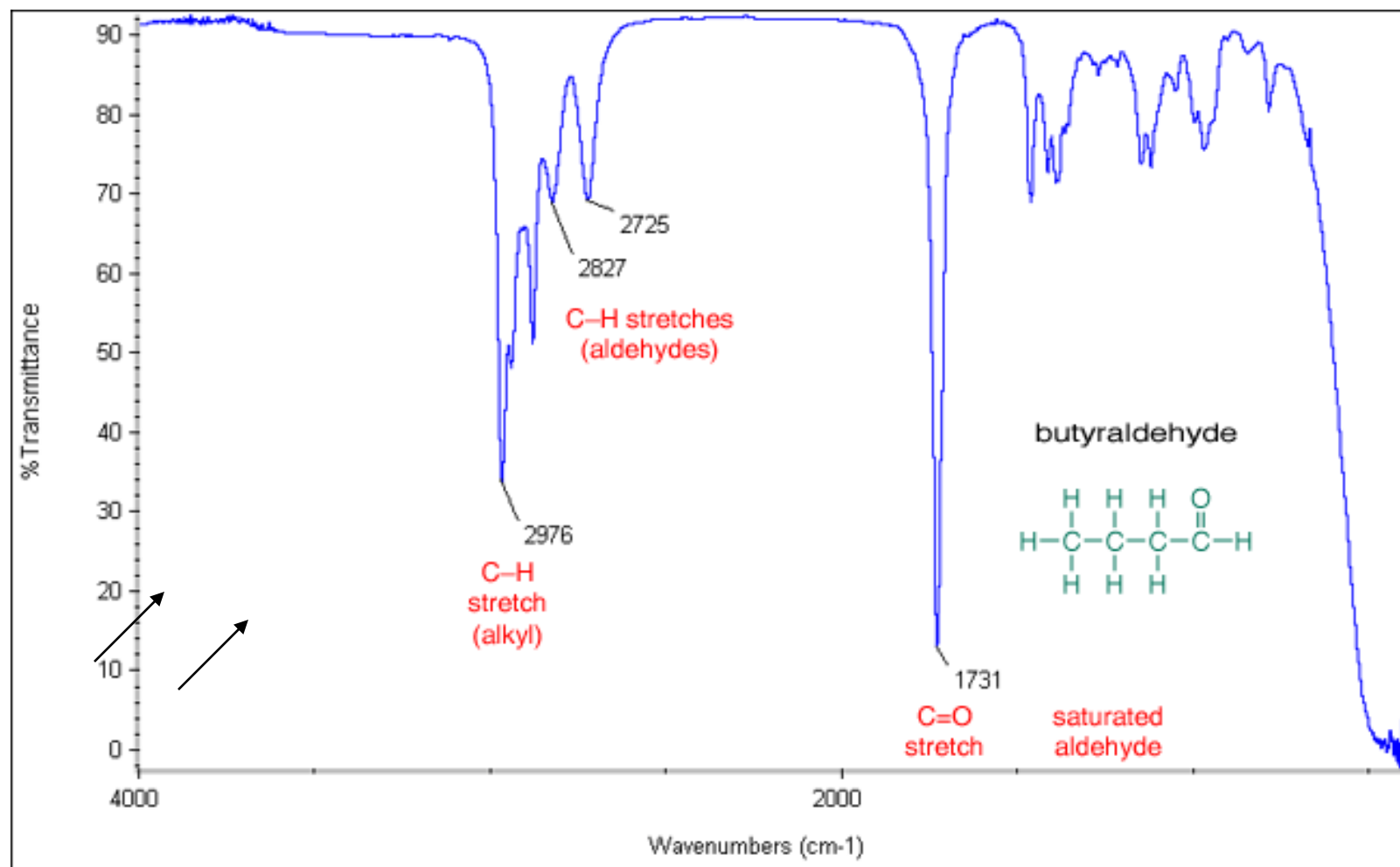
- Алифатични $\nu(\text{C}=\text{O})$ 1715 cm^{-1}
 α,β -незасићени кетони $1686\text{-}1660\text{ cm}^{-1}$

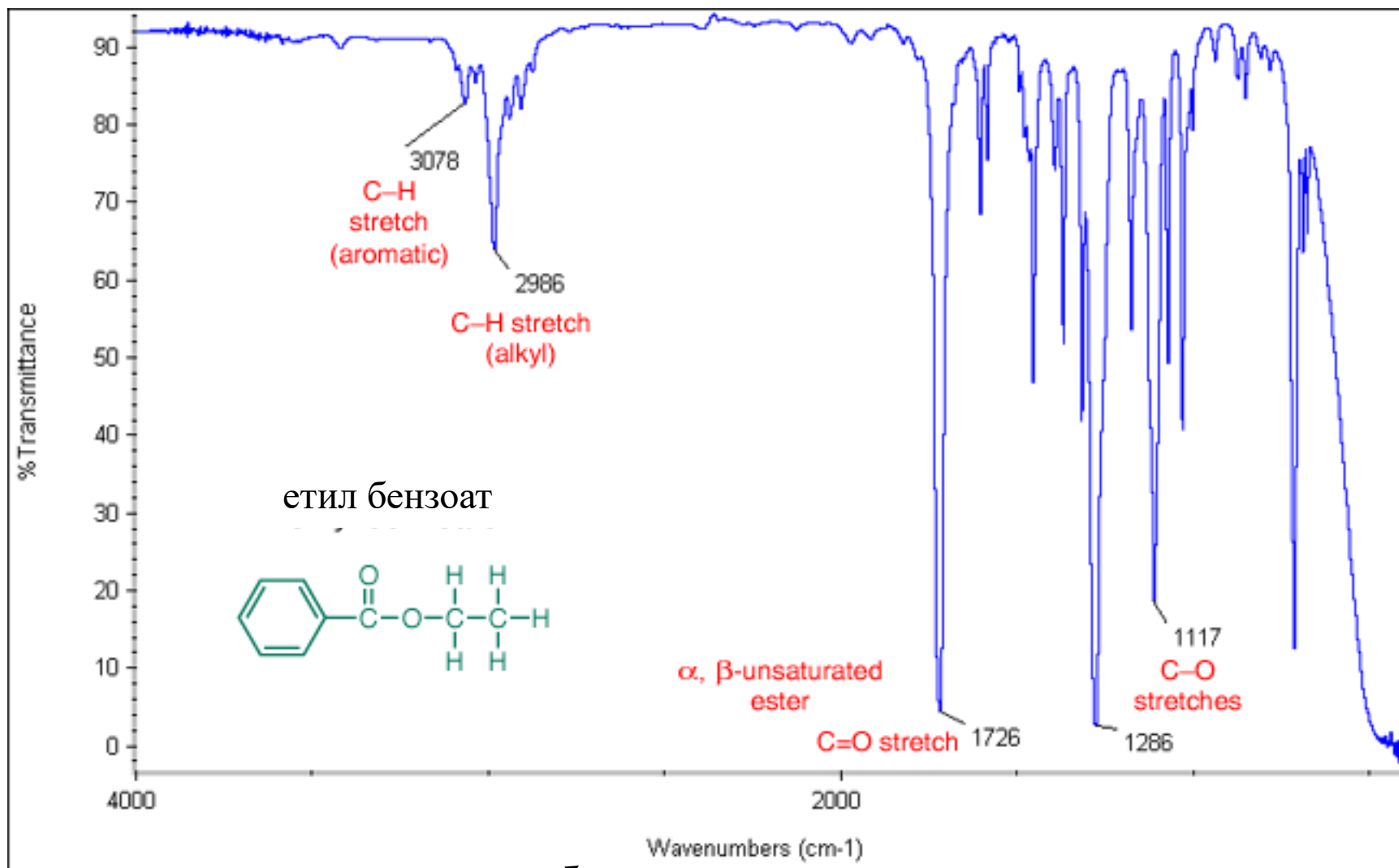
Алдехиди

- Алифатични $\nu(\text{C}=\text{O})$ 1740-1720 cm^{-1}
- α,β -незасићени алдехиди $\nu(\text{C}=\text{O})$ 1710-1685 cm^{-1}
- $\nu(\text{H}-\text{C}=\text{O})$ 2830-2695 cm^{-1} Фермијева резонанца

Естри

- Алифатични $1750-1735\text{ cm}^{-1}$
- α,β -незасићени естри $1730-1715\text{ cm}^{-1}$
- $\nu(\text{C-O})$ $1300-1000\text{ cm}^{-1}$

Анхидриди киселина

Алифатични

$\nu_{\text{as}} (\text{C}=\text{O})$ 1820

$\nu_{\text{s}} (\text{C}=\text{O})$ 1760

$\nu (\text{C}-\text{O})$ 1175-1045

Халогениди киселина

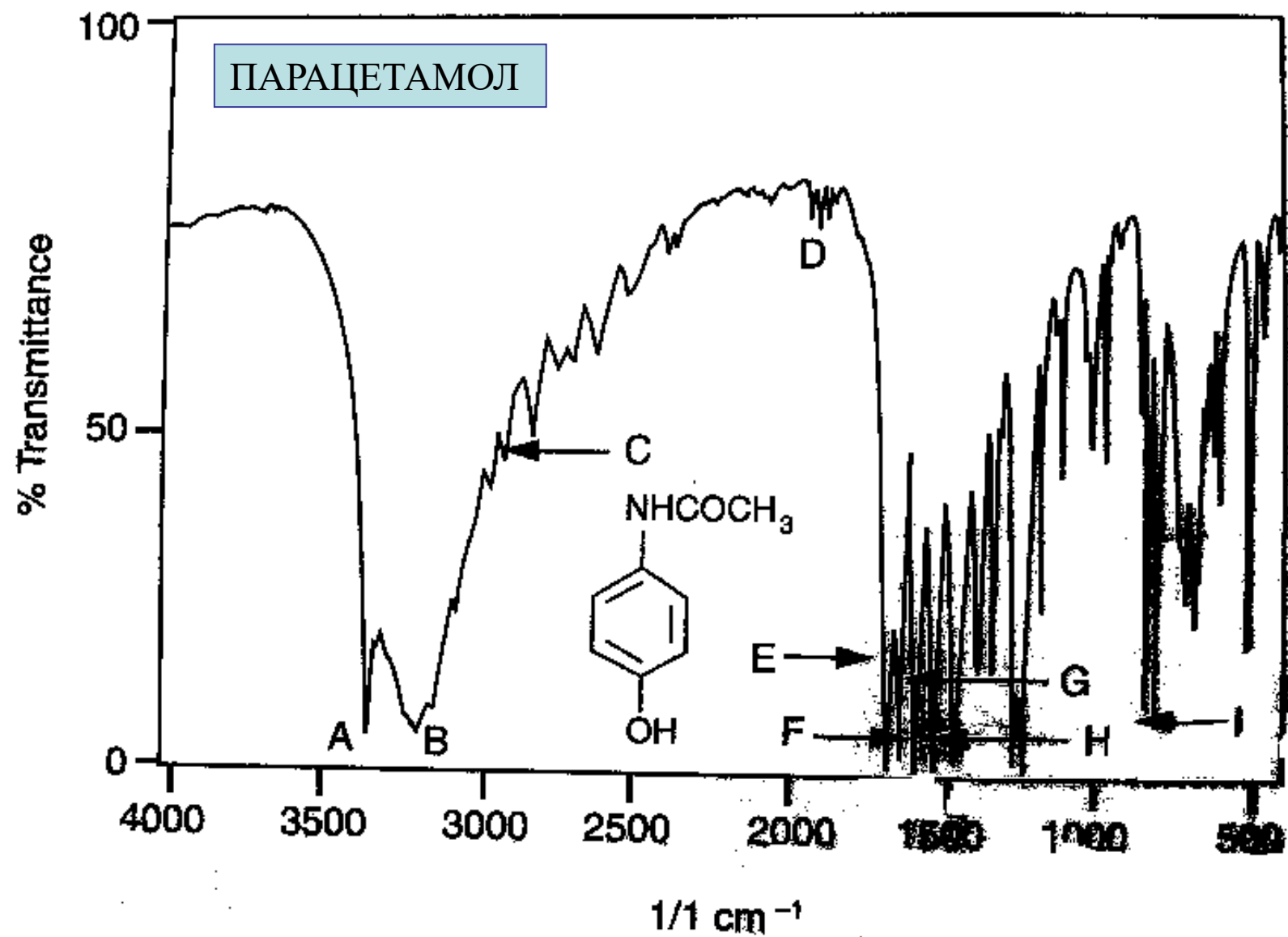
$\nu (\text{C}=\text{O})$ 1750-1900

$\text{RCOF} > \text{RCOCl}$

Амиди

- **Амидна трака I** ν (C=O) положај зависи од јачине водоничне везе
- Циклични амиди (лактами) – смањивање прстена повећава фреквенцију апсорпције C=O
 ν (N-H) као код амина
- **Амидна трака II** од N-H валенционих вибрација које се куплују са C-N валенционим вибрацијама
- **Амидна трака III** потиче од C-N валенционих вибрација које се куплују са NH деформационим вибрацијама

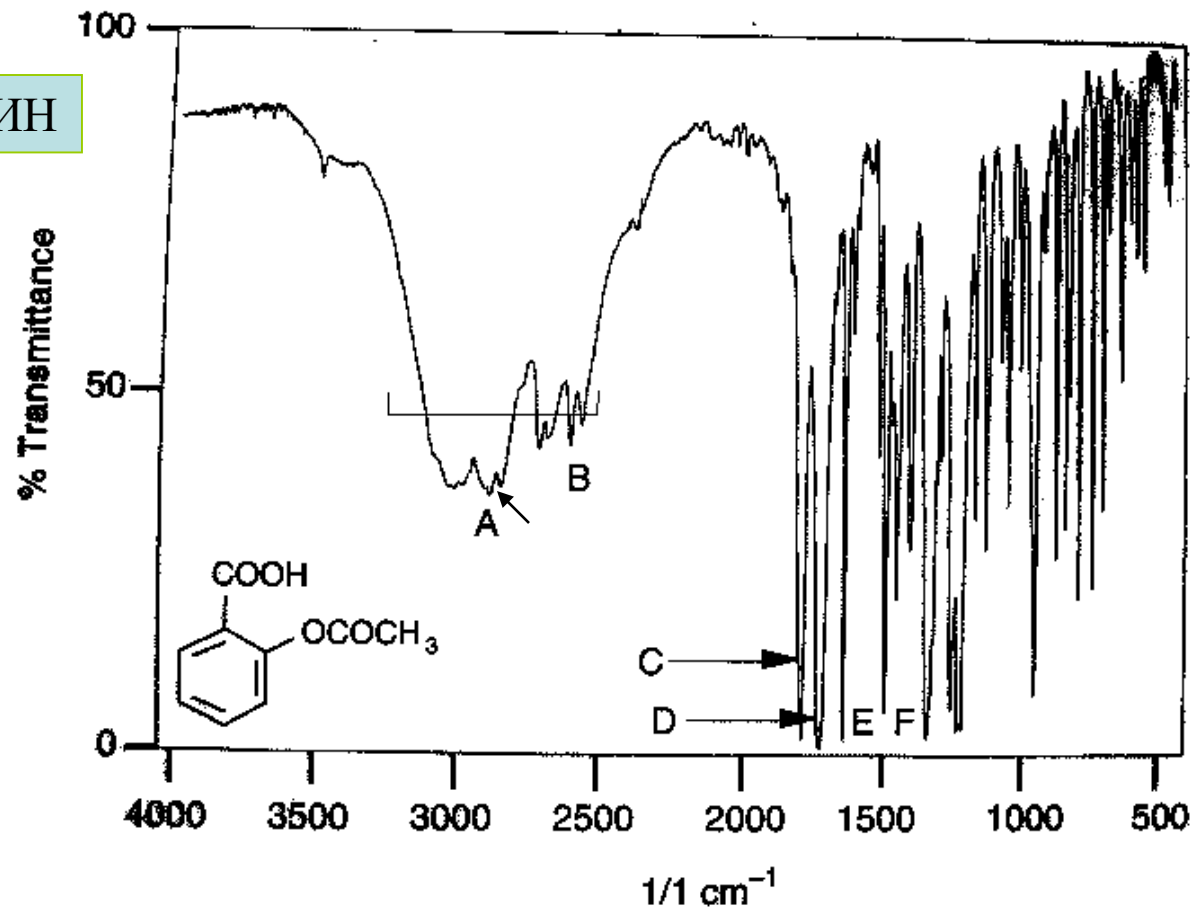

ОБРАТИТЕ ПАЖЊУ

НАЧИН КАКО ТРЕБА РЕШАВАТИ ЗАДАТАК

На слици је приказан IR спектар аспирина снимљен у облику KBr пилуле. Поред сваке траке обележене на спектру словом (A-F) напишите одговарајућу област или вредност апсорпције и тип вибрације од које потиче.

АСПИРИН

A	ν (C-H)	2800-3000	од CH_3
B	ν (O-H)	2400-3300	од COOH
C	ν (C=O)	1757	од OCOCH_3
D	ν (C=O)	1690	од COOH
E	ν (C=C)	1608	од аромата
F	ν (C=C)	1460	од аромата

Снимање IR спектра

- ❑ Сви модерни инструменти раде на принципу Фуријеове трансформације
  - ❑ IR зраци од извора пролазе кроз узорак и иду у детектор
  - ❑ Апсорпција зрачења од стране молекула доводи до промене вибрационе енергије
  - ❑ Приказивање апсорпције у функцији таласне дужине представља **IR спектар**
-

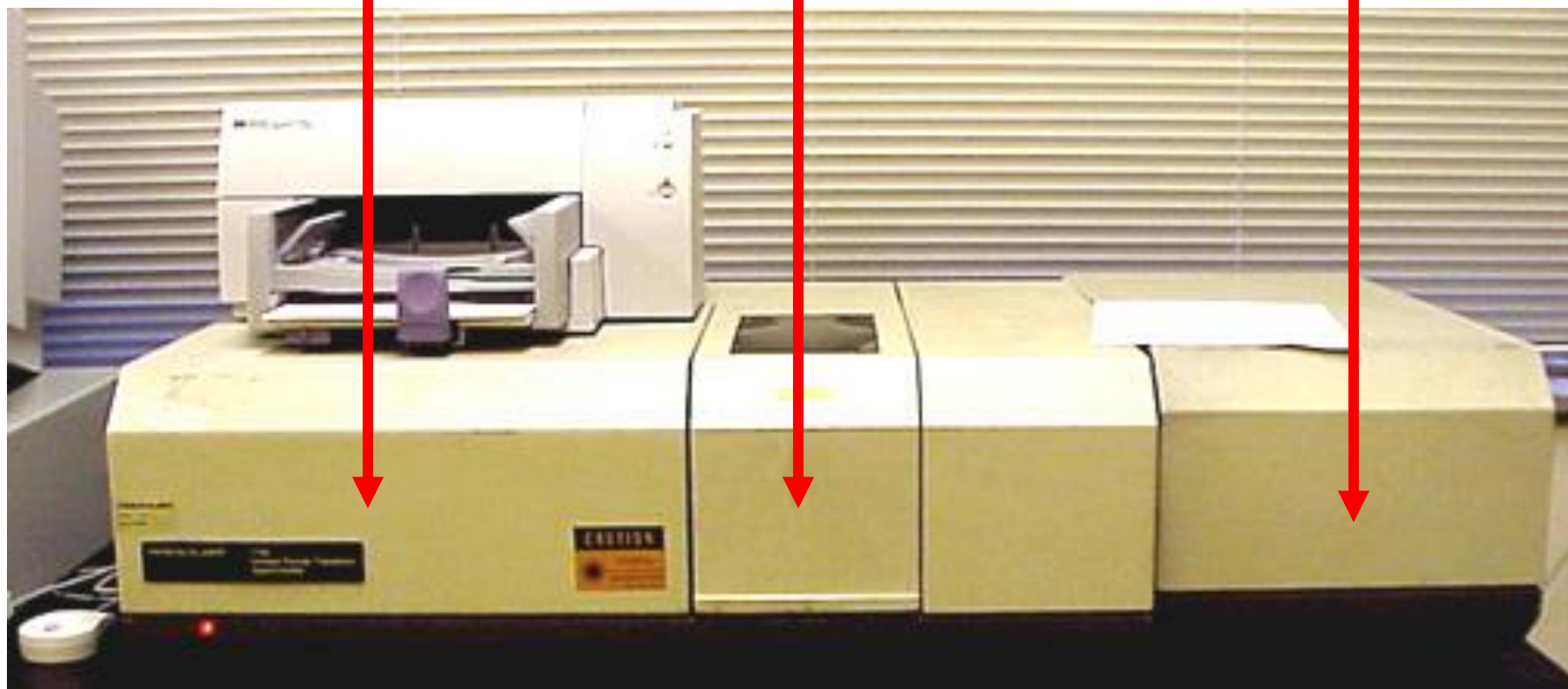
FT IC СПЕКТРОМЕТАР

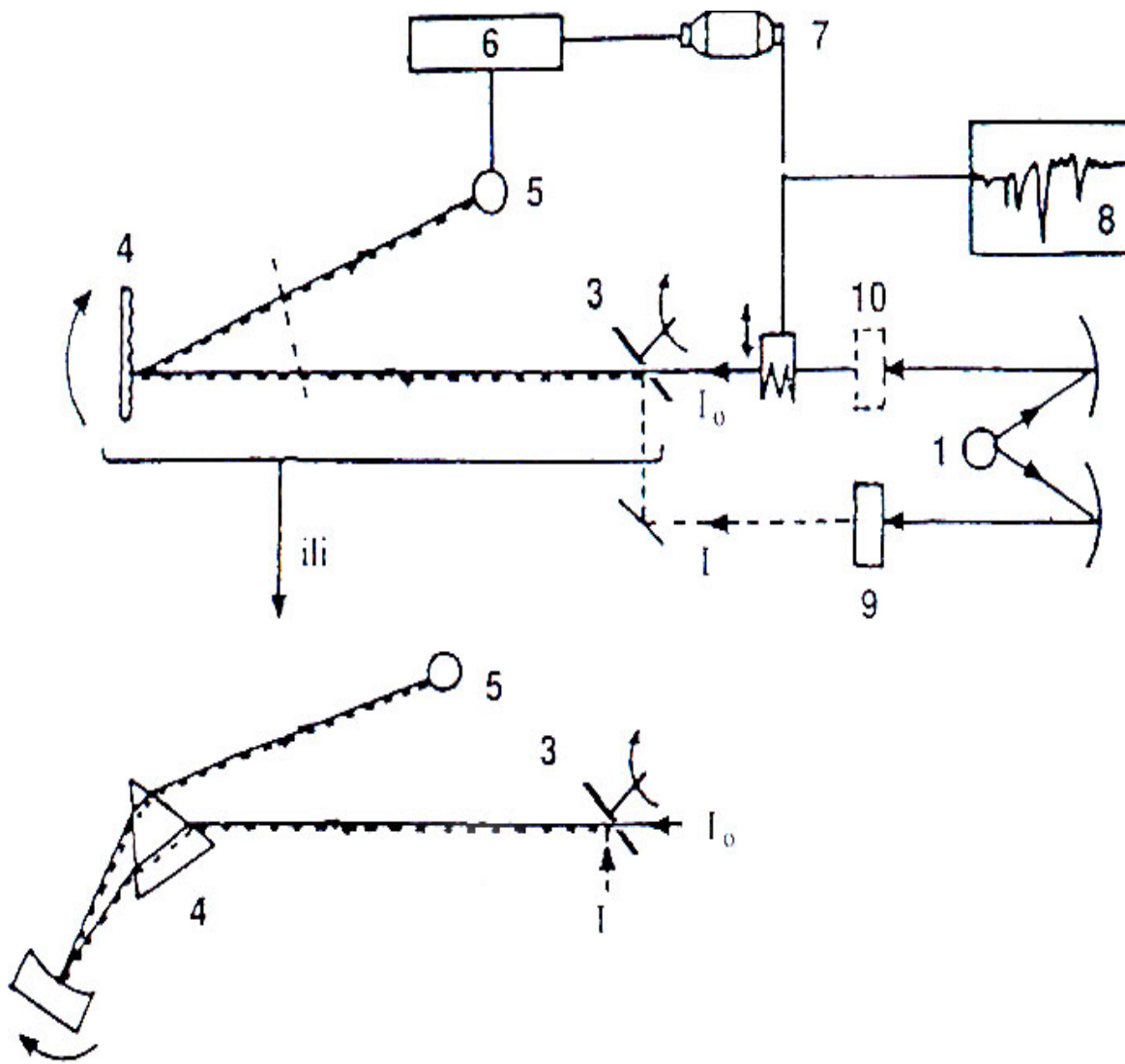

Извор светлости

Узорак

Детектор

- 1 - Светлосни извор
- 2 - покретни заклон ("оптички чешаљ")
- 3 - Ротирајуће селекторско огледало
- 4 - Монохроматр (решетка или призма)
- 5 - Детектор
- 6 - Појачивач
- 7 - Сервомотор
- 8 - Писач
- 9 - Узорак
- 10 - Референтна ћелија

Схема двозрачног ИР спектрофотометра

Припрема узорка за снимање IR спектра

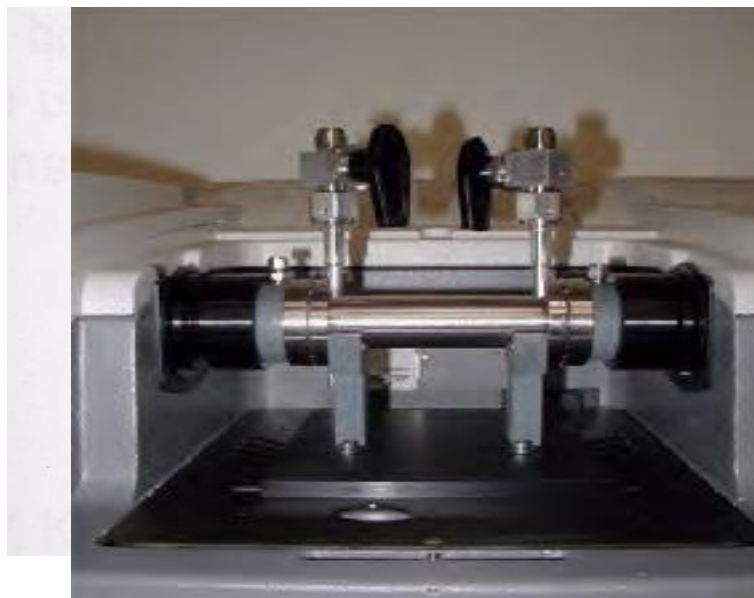
- **Начин припреме узорка зависи од његовог агрегатног стања, као и од тога да ли се снима спектар чисте супстанце или раствора.**
  - **Како изглед спектра веома зависи од услова снимања, то је неопходно да се они увек наведу поред спектра**
-

Спектри гасова

- Користе се **стаклене гасне ћелије** са прозорима од IR пропустљивог материјала, као што су неоргански халогениди (нпр. NaCl или KBr)

Ћелија за снимање гасовитих узорака

Спектри течности (капиларни филм)

- Најједноставнији начин је директно снимање течности у облику **капиларног филма** формираног између плочица пропустљивих за ИР зрачење (NaCl, KBr, CaF₂, CsBr, CsJ, ZnSn, AgCl, AgBr итд.)
  - Најјефтиније и највише коришћене су плочице од **NaCl**-а, међутим оне су непропустљиве за ИР зрачење испод 650 cm⁻¹
-

Спектри чврстих узорака. Плочице од NaCl-а

Калуп за снимање спектра чврстих узорака   KBr пилуле

Спектри течности (капиларни филм)

- Већина наведених материјала је хигроскопна, тако да је неопходно да се плочице чувају у ексикатору.**
-

Ексикатор

Плочица се такође узима рукавицом како би се избегао додир са влагом и плочица замастила.

**За снимање спектра довољна је једна мања кап
течног узорка (један μL) која се наноси на плочицу
помоћу пипете**

Друга плочица се ставља на прву и између ове две плочице распореди се течност у виду танког филма.

Плочице се причвршћују помоћу прстенова

**узорак се постави у инструмент на месту
проласка зрака**

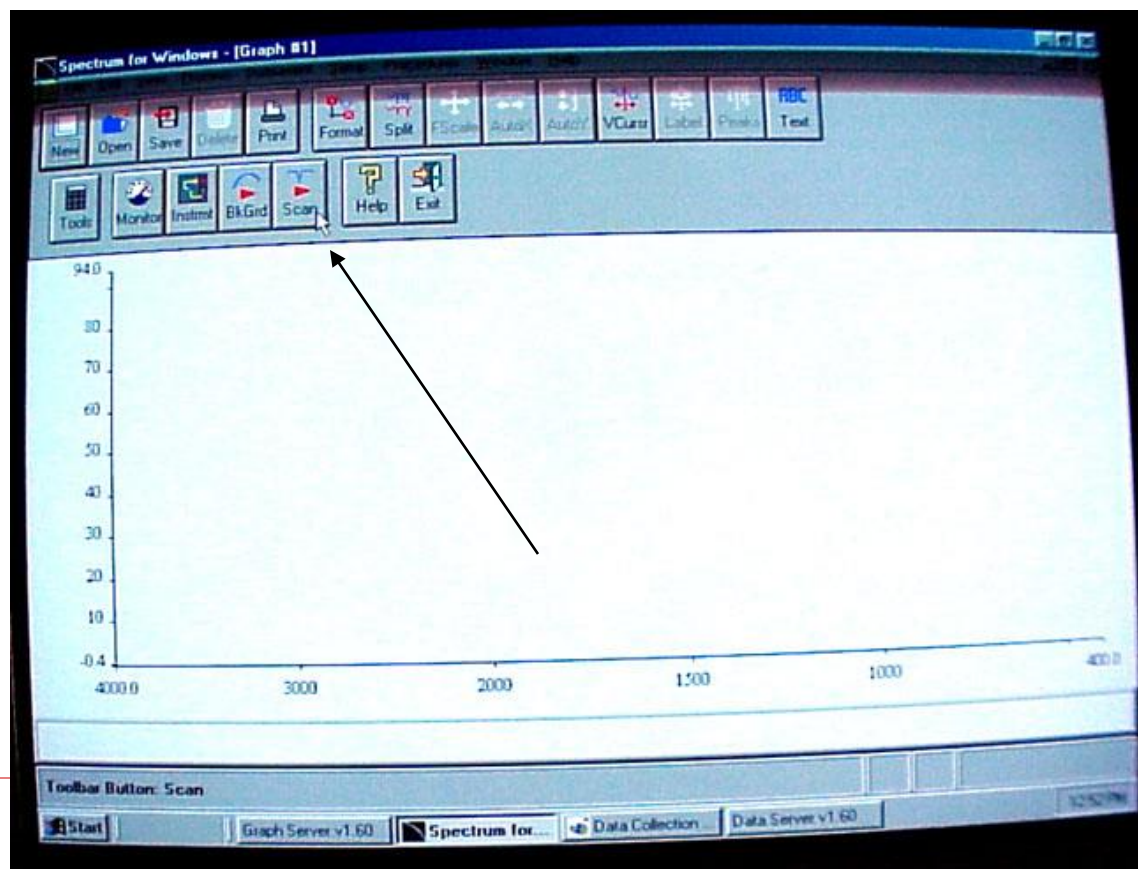

Светлосни зрак пролази кроз узорак као што је приказано на слици црвеном линијом

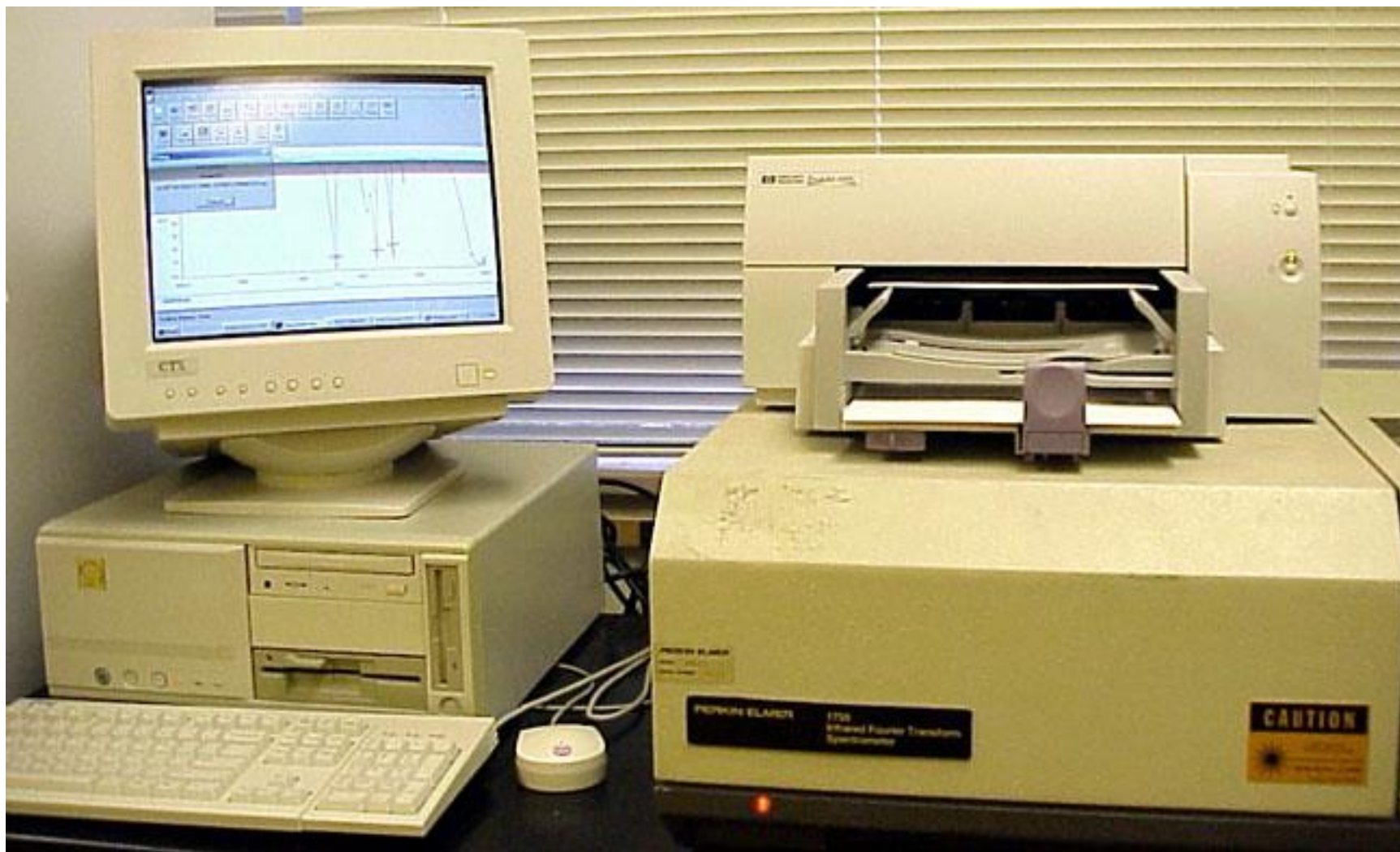

Након тога се на рачунару притисне дугме “scan”
и почиње снимање

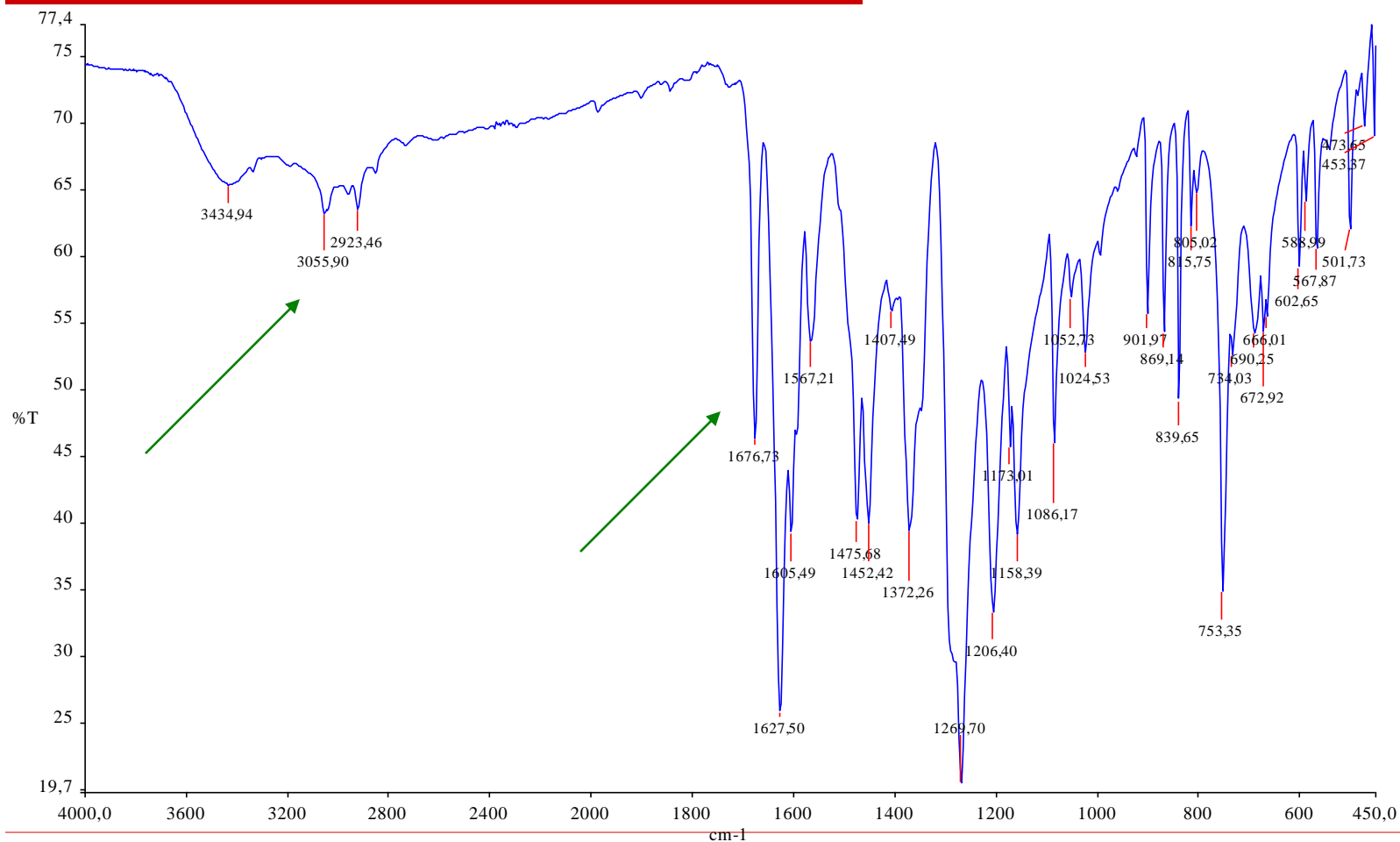

Након скенирања спектар се може одштампати

Као резултат добија се IR спектар са одговарајућим апсорпционим максимумима

Након снимања спектра неопходно је испирање
плочица чистим и сувим растварачем (обично
циклохексаном)

НИКАДА ВОДОМ !!!

Раствор циклохексана

Замућене плочице се морају испоирати како би поново биле прозирне.

То се остварује полирањем плочица на платну за чишћење.

Спектри чврстих узорака

- За снимање чврстих узорака примењују се три начина :
  - Пресовање супстанце заједно са кристалним KBr-ом у плочицу(тзв. KBr- пилулу или KBr- диск)
  - Прављење суспензија
  - Снимање чврсте супстанце у облику раствора који се сипа у мини кивете, с тим да се у другу кивету сипа чист растварач.
-

ПРИМЕНА IR СПЕКТРОСКОПИЈЕ У КВАНТИТАТИВНОЈ АНАЛИЗИ

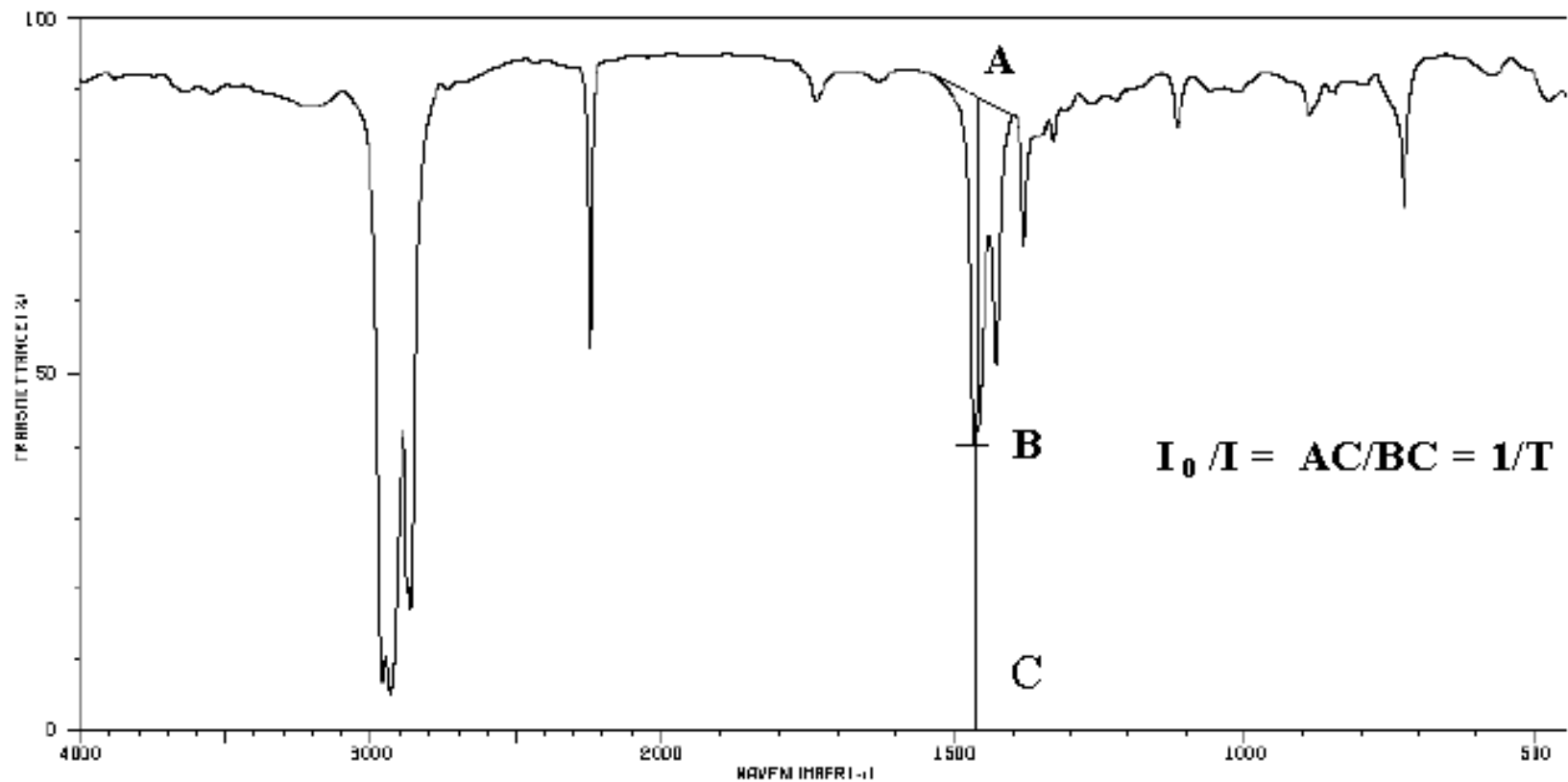

□ заснива се на Beer-Lambert-овом закону који важи за разблажене растворе

□ мери се интензитет одабраних апсорпционих максимума

□ тачност је мање када се врши одређивање чврстих узорака снимљених као KBr пилуле

$$I_0/I = AC/BC = 1/T$$

$$A = \log(AC/BC)$$

-
- најмање грешке се праве мерењем максимума интензитета 25-65 %.
  - ПОСТУПАК: сними се серија спектра стандардних узорака познате концентрације; Припреми се калибрациона крива $A = f(c)$;

□ Метода интерног стандарда

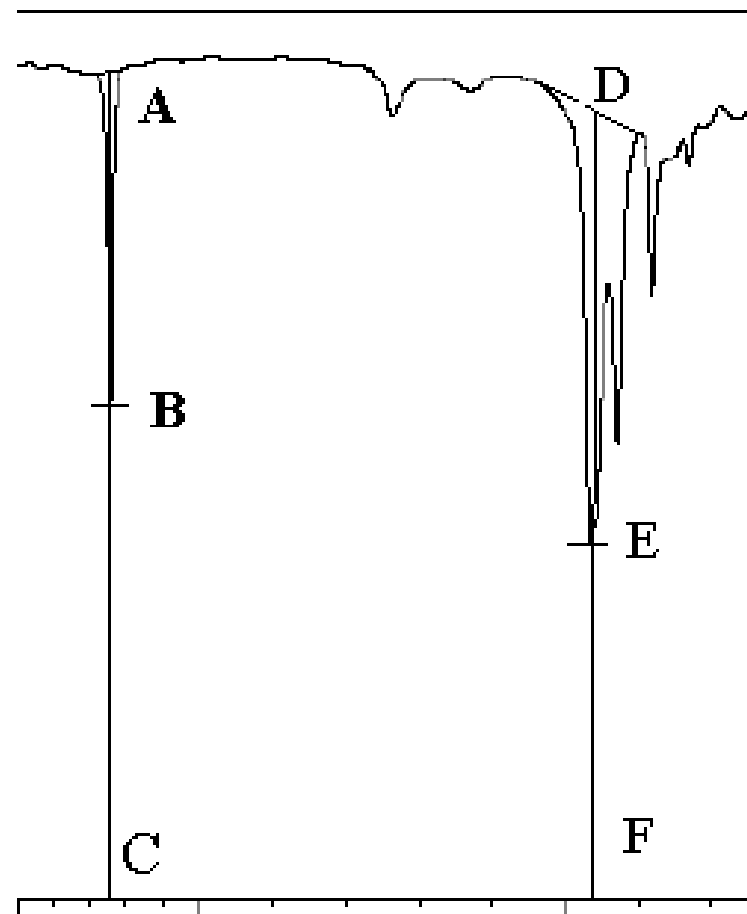
- интерни стандард је једињење које има мали број апсорпционих максимума и чије се траке не преклапају са одређиваним узорком.
- често се користи KCNS (2125 cm^{-1}). Претходно се припреми крива зависности A/A_s од C/C_s .

Претходно се припреми крива зависности A/A_s од C/C_s .

- A и A_s су апсорбације узорка и стандарда, C и C_s су њихове концентрације.
- C_x се одређује тако што се тако у одмерену количину узорка дода одмерена количина стандарда и снима IR спектар ове смеше.
- На основу вредности A_x/A_s прочита се однос C_x/C_s .

2125

$$A_s = \log(AC/BC)$$

$$A_x = \log(DF/EF)$$

□ IR спектроскопија се користи и за праћење
ТОКА ХЕМИЈСКИХ РЕАКЦИЈА.

□ Пример. Редукција кетона у алкохол.
Појављује се $\nu(\text{OH})$ трака, а смањује
 $\nu(\text{C=O})$.

